

ki je vodil spreved, za duhovniki so vozili voz z krsto in venci, katerih je bilo nad 20, med temi v prvi vrsti venec „Slovenske Matice“. Ob vozu je korakala častna straža, nekaj bogoslovcev s svetilkami in na skrajnem krilu oddelke Sokolov. — Za vozom so korakali najbližnji sorodniki, duhovniki, potem funkcionarji in deputacije. Spreved se je pomikal po Gosposkih ulicah na Travniki, kjer so se pogrebci postavili v vrste, da so se v cerkvi dokončali obredi. V prvi klopi v cerkvi je klečal nadškof dr. Sedelj in molil. Na Travniku je bilo po štetju policije 6000 do 7000 ljudi. Preden so krsto odpejali naprej od Goriščeka, je imel profesor Berbuč ginljiv govor v slovo. Pevci in pevke „Glasbenega in pevskega društva“ so zapeli „Nazaj v planinski raj“, prej v cerkvi pa isti pevci „Blagor mu“. Ob slovesu je bilo vse ginjeno. Ljudje so s klobuki mahali za odhajajočim vozom. Zastav je bilo pri pogrebu troje: „Sokola“, ki je tudi ob mrtvaškem odru opravljal častno stražo, „Katoliškega delavskega društva“ in „Delavskega podpornega društva“. „Slovensko Matico“ sta pri pogrebu zastopala dr. Gregorčič in Andrej Gabršček. Za Berbučem je na Gradišču govoril v slovo profesor dr. Oswald v imenu šolske mladine. Po cestah, po katerih je šel spreved, je plapolalo mnogo črnih zastav. Črne zastave so plapolale z vseh slovenskih hiš, pa tudi z italijanskih hiš so visele manjše črne zastave in preproge iz stanovanj Slovencev. Za časa pogreba so zaprli trgovine vsi slovenski in italijanski trgovci, izvemši par zagrizencev. Iz Gorice je odpeljal voz z mrtvim Gregorčičem ob 10. uri dopoldne. V soški dolini je ljudstvo truplo povsod slovesno sprejelo. Na krsto so položile venec tudi gojenke višje deklinške šole iz Ljubljane. Truplo so 27. t. m. pokopali v Libušnjem, kakor je želel pesnik, ki si je izbral za večni počitek kraj pod Krnom ob soških valovih.

Koncert „Glasbene Matice“ 12. novembra.

Praviš, da te ni bilo zraven; ti, ki zamenjavaš lepoto z nizkotnimi čutnimi miki, ki iščeš umetnosti v dvomnih, pikantnih, lahkokrilih nastopih — tebi ne pišem teh vrstic: odi profanum vulgus — pač pa tebi, ki te umetnost dviga nad to zaničljivo grudo, ki si ž njo oplajaš duha — tebi, ki si hrepenel vsaj za nekaj hipov pozabiti pezo življenja in sam poduhovljen pohajati po brezvarnih livadah umetnosti, pa te je dolžnost vezala na dom in delo — tebi naj veljajo te vrstice!

Morda ga še ni bilo koncerta, ki bi bil nudil v tako dovršeni produkciji toliko čistega umetniškega užitka. Vse, kar sta nam podala v prvi vrsti seveda slavni Ševčikov kvartet in pevski zbor, vse je bilo na tako visoki stopnji umetniške popolnosti, da vaše uho težko kdaj sliši le kaj podob-

nega, kaj šele enakega. Ko bi bil vsak večer tak koncert, težko bi človek le enega izpustil!

Nedosežna je igra slavnega Ševčikovega kvarteta. Divili smo se tej edinosti, ki vlada med štirimi umetniki; kot da bi ena roka vodila vse štiri loke, kot da bi eden brez primere razvit umetniški čut dajal življenja igri, tako se nam je zdelo. In kako so se instrumenti drug drugemu umikali, da je vsak mogel pokazati svojo krasoto! Naj je imel katerikoli instrument le eno noto ali najmanjšo glasbeno figuro, ki naj jo poslušavec zazna, kako so se mu ostali lepo umeknili in mu z mirnejšo igro napravil lepo ozadje, da je mogel varno nanje naslonjen jasno pokazati krasoto, ki jo je njemu odločil stvaritelj umotvora.

Pa kakor so se izkazali mladi umetniki mojstre v tehniki in v umevanju, tako jim gre čast tudi v izboru skladb za koncert. Kaka razlika med Mozartovim kvartetom v *B* in v Dvořakovem v *F*! Dva sveta! Mozart, genialen, pa tako ljubezniv, gladek, božajoč, živahen, tudi na resnejših mestih brez sentimentalnosti — vedno zgovoren, jasen družabnik, Dvořak ravnotako genialen, pa resen, globok kakor morje, tudi na najbolj živahnih mestih obdan z neko glorio — vedno globoka, čuteča slovanska duša. — Kvartet je s svojo neprekosljivo igro to izrazil z nedopovedljivo fineso. Kakor vihra je šumelo v fortissimo in komaj slišno — ne! — ampak bolj čutil kot slišal si pianissimo!

Ravnotako kot v ensembelu sta se izkazala gospoda Lhotský (1. violina) in Váška (čelo) kot solista globokočutna umetnika; to sta pričala „Chopinov nokturn“ (1. viol.) in Saint-Saënsov „Le Cyre“ (čelo) — in tehnično skrajno izurjena mojstra: čelist v Popperjevem „Španskem plesu“, zlasti pa je bila tehnika 1. violine občudovanja vredna v Bazzinijevem „Plesu palčkov“. Kar videl si pedenj — možice, kako se prekopicavajo v veselem rajanju.

Vsa čast gre gosp. Procházkú, ki se je izkazal na klavirju vrlo oporo umetnikom.

Nekako strahoma smo pričakovali, ali ne bo morda zbor z Mokranjčevim „Kozarjem“ in Procházkovo „Ljubeznijo“ zatemnil tega velikanskega učinka. Toda ne, zbor je bil popolnoma vreden vrstnik velikim mojstrom: zavedli smo se pri zadnjem koncertu, da je „matični“ zbor — velik!

Fr. Kimovec.

Slovensko gledišče.

Na predvečer Vernih mrtvih so vprizorili na našem odru obligatno tragedijo „Mlinar in njegova hči“, 9. novembra pa v prvič Stobitzerjevo veseloigro „Na višavah“. Igra je satira na Nietzschejevo nadmoralo in se je našemu občinstvu zelo priljubila. Na vsak način je ta veseloigra veliko boljša kot Sudermannov „Cvetlični čoln“, ki kaže zle posledice

Nietzschejevih načel. Mladinsko igró „Snegulčico“ so igrali 11. novembra, 19. pa pa je bila repriza „Elge“, ki smo jo obširno ocenili v zadnji številki „D. in S.“

Najznamenitejša je bila ta mesec vprizoritev Traversijevega „Svatbenega potovanja“, ki sem ga tedaj ocenil sledeče: Dramatični problem je Ibsenov: Zakon bodi začetek novega življenja, torišče oživljenih moralnih energij, zadnji in najtemeljitejši obračun s starim življenjem. Zato zahteva mož od žene, da je pred zakonom živela čisto, neomadeževana na duhu in telesu, in tudi žena ima pravico do take zahteve. In če ne to, mora, preden skleneta zakon, med zaročencema vladati vsaj jasnost, brezobzirna, heroiška odkritosrčnost. Kakor odprta knjiga je zakonskemu življenju druga, bel list, na katerem je vse izbrisano in se začne pisati novo, svetlejšje poglavje življenja. Taka zakonska reforma se je zdela Ibsenu nova etična pridobitev, ker po njegovih mislih zakon ne sloni zgolj na privolitvi zaročencev v to zvezo, ampak še bolj na popolni duševni enakovrednosti in harmoniji moža in žene. Tej aprioristiški tendenčnosti Ibsenovi se je Traversi v svojem „Svatbenem potovanju“ ognil, ni pa dosegel diskretnega mojsrstva norveškega misleca. Traversi očito posnema redkobesednega Skandinavca, njegov koncizni slog in semtertja njegovo preroško odkritosrčnost; toda v tem, kako premakne iz ozadja v ospredje dialoga v II dejanju intimnosti iz zakonskega življenja, ki se temu zdé naivne in nevedne problemov, drugemu pa lascivne, kaže dramatika iz d' Annuncijeve domovine.

Sujet Traversijeve drame je enostaven, tehniška razporedba pa zelo komplicirana. V tem oziru je drama izdelana še preveč skrbno in minuciozno. Pisatelj je posamezne motive dejanja, zapletljaje in konflikte med osebami v posameznih aktih tako natančno in premišljeno razvrstil, da se skoro zdi, da je pisatelj stremil po sceničnem efektu. Tu me je drama spominjala na scenični rafinmá Sudermannov. Bogata Laura Sarti se omoži z inženirjem Araldijem, ki ima nekoliko kočljivo preteklost z neko vdovo za seboj. Vzlic temu je Araldi entuziast za nravno čistost, kar je z ozirom na njegovo prejšnje življenje v tej psihološki drami nekoliko premalo utemeljeno. Tudi Laura ni precizno izdelan značaj. Njen nastop v drami je hipen pojav, strastna žena, ki ljubi Araldija, vdana, globoka in tajinstvena: ali odkod ta njena preteklost, ki jo sili k samoumuru? Rebeka v Ibsenovem „Rosmersholmu“ je demonična, nravno v najgloblje dnó propala duša, toda njeno izpremembo in ljubezen do pastora je Ibsen do zadnje pičice motiviral. Ne tako Traversi. Laura nam ostane nerazumljiva, kakor njene prejšnje pregrehe, o katerih do konca drame ne vemo drugega nič, kakor da so bile nekaj in neke izvršene, neumljive in neznane njenemu očetu Pietru Sartiju. Le mati Ana slutí nekaj, a svojih slutenj ne razodene. Mati je

nesimpatičen, nervozen značaj. Lanzi izve za Laurino preteklost v poročni noči. To pove očetu Laurinu v dolgem dialogu, ki je zelo indiskreten in pokvari dramo. Fiziološkega utemeljevanja gotovo ni treba, ker je preporna, psihološko bi se pa bilo dalo izvesti finejše in diskretnije. O lascivnem tonu ne govorim, da me ne zadene anatema moderne.

Ta sujet je Traversi zapletel s tem, da oče Laurin sumniči, preden ve o hčerkinih pregrehah, na podlagi neke menice „lepe vdovice“ zeta, da je živel lahkomišelnó in s tem provzročil samoumór Laurin. Naposled ga ima vsled nejasne izpovedbe svojega idiotskega sina Giulija celo za morilca, dokler mu vsega ne razodene Araldi. Ti dvomi in te sumnje so sceniška sredstva, ki gledavca storijo nestrpnega in pozornega, kako se razvozlja dejanje. Zlasti bebasti Giulio je psihološko nepotrebna, sceniško tehniško potrebna oseba.

Sedaj imam k temu dostaviti le to, da je Traversi Araldija slikal še veliko bolj brutalnega, kakor sem sodil vprvič. Araldijevo postopanje je neopravičeno in nemotivirano. Ne verujem, da bi se igra občinstvu priljubila, ker je njena tehnika nenavadna, psihološki problem pa kočljiv in tuj.

* * *

Posebno nas veseli, da lahko z mirno vestjo pchvalimo naše igralce. Gospod in gospa Taborsky sta našemu odru v veliko čast. O njunih sposobnostih in posebnostih smo že zadnjič izrekli svojo sodbo, sedaj omenimo le, da je gospod Taborsky očito vplival na druge igralce, ki kažejo večjo vnemo in se izobrazujejo. To je predvsem g. Nučič. Naj sledi Taborskemu, ki se v svoje vloge vživi z vso dušo. Potem bomo imeli izvrstnih domačih moči, katerih nam ne bo treba hvaliti zgolj iz patriotizma.

* * *

F. T.

Opera. 4. novembra so vprizorili „Ruslana in Ljudmilo“, delo največjega ruskega skladatelja Mih. Ivanoviča Glinke. Glasbeni motiv te opere je ogromen. Skoro da je ta opera ena izmed najtežjih, kar jih je bilo pri nas vprizorjenih. Naslovno vlogo Ruslana je pel g. Ouřednik. Z njim vred so se odlikovali vsi drugi, predvsem gospa Skalova, gospodje Ranek, Rezunov, Betteto in gdč. Reissova. 15. so peli Verdijevega „Rigoletta“. G. Ouřednik je v vlogi Rigoletta docela dosegel rajnega Nollija. G. Rezunov je kot pevec in igralec dosegel lep uspeh. Ravno tako gospa Skalova.

82

Najlepše božično darilo. Pleteršnikov: „Slovensko-nemški slovar“ se dobiva po znižani ceni po 16 K (prej 23 K) v knezoškofijski ordinariatni pisarni. Prodajajo se le nevezani izvodi. Po pošti se pošilja le proti poštnemu povzetju. Pismena naročila naj se prijavljajo po dopisnicah.

